

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**Τρίτο Τμήμα****Απόφαση****Προσφυγή με αρ. 40110/14****Ηλία Αναστασιάδη και άλλων****κατά της Ελλάδας**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (τρίτο τμήμα),
συνήλθε σε σώμα τη 15^η Νοεμβρίου 2022, αποτελούμενο από τους:

Pere Pastor Vilanova, Πρόεδρο

Γεώργιο Α. Σεργίδη,

Yonko Grozev,

Jolien Schukking,

Peeter Roosma,

Ιωάννη Κτιστάκη,

Andreas Zund, Δικαστές,

και τον Milan Blasko, γραμματέα τμήματος.

Έχοντας υπόψη την ανωτέρω αναφερόμενη προσφυγή η οποία υπεβλήθη
στις 22 Μαΐου 2014,

Έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η εναγόμενη κυβέρνηση,
καθώς και τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν ως απάντηση οι
προσφεύγοντες,

Κατόπιν διαβούλευσης, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση:

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

1. Ο κατάλογος των προσφευγόντων επισυνάπτεται. Εκπροσωπήθηκαν
ενώπιον του Δικαστηρίου από τον κ. Γ. Γκεσούλη, δικηγόρο,
εγγεγραμμένο στον Δικηγορικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης.

2. Η Ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από την
αντιπρόσωπό του εκπροσώπου της, κα Σ. Τρεκλή, Πάρεδρο του Νομικού
Συμβουλίου του Κράτους.

Οι συνθήκες της υπό κρίσης υπόθεσης

3. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως περιγράφονται από
τους διαδίκους, συνοψίζονται ως εξής.

4. Το 1981, ένα οικόπεδο που ανήκε στους προσφεύγοντες, ευρισκόμενο
στην Καλαμάτα, απαλλοτριώθηκε. Το 1987, το Εφετείο του Ναυπλίου

όρισε το τελικό ποσό της αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση σε 50.000 δραχμές (146,75 ευρώ (EUR)) ανά τετραγωνικό μέτρο (υπ' αρ. 400/1987 απόφαση).

5. Το ίδιο έτος, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν αγωγή στο Πρωτοδικείο Καλαμάτας, με σκοπό την αναγνώρισή τους ως δικαιούχων της αποζημίωσης, η οποία απερρίφθη στις 7 Σεπτεμβρίου 1988. Την 1^η Δεκεμβρίου 1988, ξεκίνησαν μια νέα διαδικασία αναγνώρισης, η οποία έληξε στις 28 Μαΐου 2003 με την υπ' αρ. 250/2003 απόφαση του Εφετείου του Ναυπλίου, που έκανε δεκτό το αίτημά τους.

6. Στις 10 Οκτωβρίου 2005, υπέβαλαν στο Εφετείο Καλαμάτας («το Εφετείο») αίτηση καταβολής της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, την οποία θα έπρεπε να εισπράξουν με βάση την υπ' αρ. 400/1987 απόφαση του Εφετείου του Ναυπλίου, συν τους τόκους. Δευτερευόντως, ζητούσαν τον καθορισμό νέας οριστικής αποζημίωσης απαλλοτρίωσης που να αντικατοπτρίζει την τρέχουσα αξία του επίμαχου οικοπέδου.

7. Στις 18 Ιουλίου 2006, το Εφετείο απέρριψε το αίτημα των προσφευγόντων λόγω έλλειψης νομικού συμφέροντος, θεωρώντας ότι η απαλλοτρίωση είχε αρθεί αυτοδικαίως, λόγω μη καταβολής της αποζημίωσης εντός 18 μηνών από τον οριστικό της προσδιορισμό (υπ' αρ. 155/2006 απόφαση). Στις 12 Σεπτεμβρίου 2006 οι προσφεύγοντες κατέθεσαν αίτηση αναίρεσης στον Άρειο Πάγο.

8. Με την υπ' αρ. 908/2009 απόφασή του, ο Άρειος Πάγος έκανε δεκτή την αίτηση αναίρεσης με το σκεπτικό ότι η αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης δεν μπορούσε να ληφθεί υπόψη αυτεπαγγέλτως, αλλά έπρεπε να την επικαλεστούν οι ενδιαφερόμενοι, οι οποίοι, ζητώντας να αναγνωρισθούν ως δικαιούχοι της αποζημίωσης, είχαν εκφράσει με σαφήνεια την επιθυμία τους να διατηρηθεί η απαλλοτρίωση. Η υπόθεση παραπέμφθηκε εκ νέου στο Εφετείο.

9. Εν των μεταξύ, στις 29 Νοεμβρίου 2003, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν την πρώτη τους προσφυγή στο Δικαστήριο. Στην υπόθεση Αναστασιάδη κατά της Ελλάδας (αρ. 39725/03, 10 Μαΐου 2007), το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του υπ' αρ. 1 Πρωτοκόλλου της Σύμβασης, με το σκεπτικό ότι η διάρκεια της διαδικασίας αναγνώρισης των προσφευγόντων ως δικαιούχων της αποζημίωσης, και μάλιστα χωρίς

οι αιτούντες να έχουν λάβει καμία αποζημίωση, είχε διαταράξει τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ της προστασίας της ιδιοκτησίας και των απαιτήσεων γενικού συμφέροντος, καθώς και του άρθρου 6 της Σύμβασης, λόγω της διάρκειας της εν λόγω διαδικασίας. Όσον αφορά τη δίκαιη ικανοποίηση, το Δικαστήριο δεν έκρινε σκόπιμο να καταβληθεί αποζημίωση, που να αντιστοιχεί στην αξία του επίμαχου οικοπέδου, από τη στιγμή που τότε, εκκρεμούσε η αγωγή αποζημίωσης ενώπιον του Εφετείου. Χορήγησε στους προσφεύγοντες το ποσό των 85.000 € για υλική ζημία, ποσό που αντιστοιχούσε στους τόκους αποζημίωσης, όπως είχε οριστεί το 1987 από το Εφετείο Ναυπλίου (66.030,81 ευρώ), ήτοι 6% κατ' έτος από εκείνο το έτος. Ως προς την ηθική ζημία, το Δικαστήριο χορήγησε στον καθένα από τους ενδιαφερομένους 8.000 ευρώ.

10. Στις 23 Σεπτεμβρίου 2009, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν αίτηση προσδιορισμού δικασίμου ενώπιον του Εφετείου. Επαναλαμβάνοντας και συμπληρώνοντας τους όρους της από 10 Οκτωβρίου 2005 αίτησής τους, ανέφεραν ότι το κράτος δεν είχε ακόμη καταβάλει την εν λόγω αποζημίωση και ότι συνεπώς η απαλλοτρίωση της γης τους δεν είχε ολοκληρωθεί. Προσέθεταν ότι λόγω της παράνομης συμπεριφοράς της διοίκησης, που συνίστατο στην αξίωση δικαιώματος ιδιοκτησίας επί του επίμαχου οικοπέδου και του μακροχρόνιου δικαστικού αγώνα που ακολούθησε, η αποζημίωση που ορίστηκε το 1987, είχε χάσει την αξία της, σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην αποτελεί πλέον «πλήρη» αποζημίωση, κατά την έννοια του Συντάγματος και του άρθρου 1 του υπ' αρ. 1 Πρωτοκόλλου της Σύμβασης. Κατόπιν τούτου, ζητούσαν: α) Να υποχρεωθεί το Δημόσιο να τους καταβάλει την αποζημίωση απαλλοτρίωσης, όπως ορίστηκε το 1987 (66.031,81 ευρώ), συν τους τόκους, από την ημέρα που το Πρωτοδικείο είχε απορρίψει την αίτησή τους για αναγνώριση της ιδιότητας τους ως δικαιούχων (7 Σεπτεμβρίου 1988) έως τις 23 Σεπτεμβρίου 2009, β) ή, εναλλακτικά, την καταβολή μιας αναπροσαρμοσμένης αποζημίωσης, άλλως τον προσδιορισμό μιας συμπληρωματικής αποζημίωσης σε αυτή που ορίστηκε το 1987, λαμβάνοντας υπόψη την τρέχουσα αξία του απαλλοτριωμένου ακινήτου, και γ) Να υποχρεωθεί το Δημόσιο να τους αποζημιώσει για την απώλεια

χρήσης του οικοπέδου τους, από τη δημοσίευση της απόφασης του Δικαστηρίου, στις 10 Μαΐου 2007.

11. Με την υπ' αρ. 16/2012 απόφασή του, το Εφετείο απέρριψε την εν λόγω αίτηση λόγω μη αρμοδιότητας. Εκτιμούσε ότι οι αξιώσεις των προσφευγόντων ήταν ικανές να αποτελέσουν αντικείμενο αγωγής αποζημίωσης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα και ότι η αγωγή αυτή έπρεπε να ασκηθεί ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.

12. Οι προσφεύγοντες άσκησαν αναίρεση.

13. Στις 12 Ιουλίου 2013, με την υπ' αρ. 1485/2013 απόφασή του, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι το Εφετείο ορθώς είχε απορρίψει τα σημεία α) και γ) της αίτησης των προσφευγόντων λόγω μη αρμοδιότητας. Σημείωνε ότι η αρχή της ενιαίας διαδικασίας, όπως είχε καθιερωθεί από την ολομέλεια, στην υπ' αρ. 10/2004 απόφαση, περιελάμβανε ομολογουμένως οποιοδήποτε άλλο συναφές ζήτημα, σχετικά με την απαλλοτρίωση και τον καθορισμό αποζημίωσης γι' αυτήν. Ωστόσο, έκρινε ότι η αντιδικία που προκύπτει από την απαλλοτρίωση και που έχει ως αντικείμενο μια αίτηση αποζημίωσης για υλική και ηθική βλάβη, η οποία απορρέει από παράνομες πράξεις της διοίκησης στο πλαίσιο της απαλλοτρίωσης, δεν αποτελεί συναφές ζήτημα, που αφορά την απαλλοτρίωση, με βάση την παρούσα νομολογία.

14. Ως προς το σημείο β) της αίτησης των προσφευγόντων, ο Άρειος Πάγος ακύρωσε την υπ' αρ. 16/2012 απόφαση και απέρριψε την αίτηση επί της ουσίας. Έκρινε ότι, από τις σχετικές διατάξεις του άρθρου 17 του Συντάγματος του 1986, προέκυπτε ότι: α) η πλήρης αποζημίωση, χωρίς την οποία ο ιδιοκτήτης διατηρεί όλα τα δικαιώματά του επί του απαλλοτριωμένου οικοπέδου, είναι αυτή που αντιστοιχεί στην αξία που είχε το οικόπεδο κατά την ημερομηνία προσδιορισμού της προσωρινής ή οριστικής αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, ανάλογα με την περίπτωση, β) εάν, μετά από τον προσδιορισμό της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, η αξία του ακινήτου είχε αυξηθεί, η ήδη καθορισθείσα αποζημίωση απαλλοτρίωσης δεν καθίσταται ελλιπής. Το Σύνταγμα απαιτεί την πλήρη αυτή αποζημίωση κατά την ημερομηνία που αναφέρεται ανωτέρω και αντιμετωπίζει τον κίνδυνο που προκύπτει από την αύξηση της αξίας του

ΜΗΤΡΩΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ / REGISTRE DES TRADUCTEURS AGREES / REGISTER OF CERTIFIED TRANSLATORS

απαλλοτριωμένου οικοπέδου, με την διάταξη περί της αυτοδίκαιης άρσης της απαλλοτρίωσης, εάν η αποζημίωση δεν έχει καταβληθεί εντός 18 μηνών από την προσωρινή ή οριστική της ρύθμιση, ανάλογα με την περίπτωση, γ) εάν η καθορισθείσα, προσωρινά ή οριστικά, αποζημίωση απαλλοτρίωσης δεν έχει καταβληθεί, ο ιδιοκτήτης δεν δικαιούται να ζητήσει την επικαιροποίηση της εν λόγω αποζημίωσης λόγω της αύξησης της αξίας του απαλλοτριωμένου οικοπέδου, αλλά το μόνο που μπορεί, είναι, με το πέρας της περιόδου των 18 μηνών, να αιτηθεί την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης.

15. Το 2014, σε συνέχεια της υπ' αρ. 1485/2013 απόφασης του Αρείου Πάγου, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ζήτησε από την αρμόδια αρχή να προβεί στην καταβολή της αποζημίωσης των 66.030,81 ευρώ στους ενδιαφερομένους, προκειμένου να ολοκληρωθεί η απαλλοτρίωση του επίμαχου οικοπέδου και να καταστεί δυνατή η μεταβίβασή του στο Δημόσιο. Με βάση την από 4 Νοεμβρίου 2015 απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, το εν λόγω ποσό κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, υπέρ των προσφευγόντων, στις 9 Δεκεμβρίου 2016.

16. Στις 28 Απριλίου 2016, οι ενδιαφερόμενοι κατέθεσαν στο Συμβούλιο της Επικρατείας αγωγή ακύρωσης κατά αυτής της απόφασης και κατά της παράλειψης του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης να καταβάλει μια αποζημίωση, που να αντιστοιχεί στην τρέχουσα αξία του επίμαχου οικοπέδου. Επιπλέον, ζητούσαν την ανάκληση της απαλλοτρίωσης και τον επαναπροσδιορισμό της παράκτιας ζώνης. Η δικάσιμος έλαβε χώρα στις 2 Οκτωβρίου 2019. Κατά την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων από τους διαδίκους (στις 21 Οκτωβρίου 2020 και στις 8 Φεβρουαρίου 2021 από την Κυβέρνηση και στις 15 Δεκεμβρίου 2020 από τους προσφεύγοντες), η απόφαση δεν είχε ακόμα δημοσιοποιηθεί.

ΤΟ ΣΧΕΤΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

17. Οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 17 του Συντάγματος αναφέρουν τα ακόλουθα:

2. «Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο

ΜΗΤΡΩΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ / REGISTRE DES TRADUCTEURS AGREES / REGISTER OF CERTIFIED TRANSLATORS

νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης. Αν ζητηθεί απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης, λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά το χρόνο της σχετικής συζήτησης στο δικαστήριο (...)

4. Η αποζημίωση ορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια (...) Νόμος μπορεί να προβλέπει την εγκαθίδρυση ενιαίας δικαιοδοσίας, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 94, για όλες τις διαφορές και υποθέσεις που σχετίζονται με απαλλοτρίωση, καθώς και την κατά προτεραιότητα διεξαγωγή των σχετικών δικών. Με τον ίδιο νόμο μπορεί να ρυθμίζεται ο τρόπος με τον οποίο συνεχίζονται εκκρεμείς δίκες. Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη (...) Η αποζημίωση που ορίστηκε καταβάλλεται υποχρεωτικά το αργότερο μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας αίτησης για οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης του δικαστηρίου, διαφορετικά η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως (...)

18. Σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του υπ' αρ. 797/71 νομοθετικού διατάγματος, που εφαρμόζονται στην επίμαχη απαλλοτρίωση, η ολοκλήρωση της απαλλοτρίωσης, η οποία επιφέρει τη μεταβίβαση της ιδιοκτησίας επί του απαλλοτριωμένου ακινήτου, σε αυτόν, υπέρ του οποίου διατάχθηκε, γίνεται μέσω της καταβολής της αποζημίωσης στον δικαιούχο αυτής, ή της κατάθεσης στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων υπέρ αυτού, εάν δεν έχει ακόμα εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση που να τον αναγνωρίζει ως τέτοιο (άρθρα 7 και 8). Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 1 του ίδιου νομοθετικού διατάγματος, η απαλλοτρίωση που δεν έχει ολοκληρωθεί, σύμφωνα με το άρθρο 7, εντός προθεσμίας 18 μηνών από τη δημοσίευση της απόφασης που ορίζει την προσωρινή ή οριστική αποζημίωση, θεωρείται αρθείσα αυτοδικαίως. Σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 3, η αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης θεωρείται ως μη γενόμενη, όταν ο δικαιούχος, εντός προθεσμίας ενός έτους από την εκπνοή

ΜΗΤΡΩΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ / REGISTRE DES TRADUCTEURS AGREES / REGISTER OF CERTIFIED TRANSLATORS

της προαναφερόμενης προθεσμίας, υποβάλει, στη διεύθυνση απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Οικονομικών, μια έγγραφη δήλωση, στην οποία εκφράζει την επιθυμία του να διατηρηθεί η απαλλοτρίωση. Ο Άρειος Πάγος ακολουθούσε, τότε, την ερμηνεία ότι μια τέτοια γραπτή δήλωση δεν ήταν αναγκαία, η επιθυμία του ενδιαφερομένου να διατηρήσει την απαλλοτρίωση ήταν δυνατό να αποδειχθεί με την κατάθεση αγωγής για την αναγνώριση της ιδιότητάς του ως δικαιούχου της αποζημίωσης, εντός της ίδιας προθεσμίας (υπ' αρ. 908/2009 απόφαση, που εκδόθηκε στην παρούσα υπόθεση και υπ' αρ. 7/2007 απόφαση της ολομέλειας).

19. Το άρθρο 11 αρ. 3 του κώδικα απαλλοτριώσεων (Νόμος 2882/2001), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 29 παρ. 3 α) του υπ' αρ. 4024/2011 νόμου, αποκλείει πλέον ρητά την αναπροσαρμογή της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης που έχει καθοριστεί από το δικαστήριο, σε περίπτωση που οι ενδιαφερόμενοι ιδιοκτήτες ζητήσουν τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης που έχει αρθεί αυτοδικαίως, εφόσον η αίτησή τους γίνει δεκτή από την αρχή, υπέρ της οποίας έχει διαταχθεί η απαλλοτρίωση.

20. Όσον αφορά την αρχή της ενιαίας διαδικασίας, η σχετική εθνική νομοθεσία και πρακτική περιγράφονται στις αποφάσεις Γεωργιάδη κατά Ελλάδας (αρ. 40032/08, 10 Οκτωβρίου 2013), Μπίμπη κατά Ελλάδας (αρ. 15643/10, 13 Νοεμβρίου 2014), Κυτιοποιία Λιθογραφία Στυλιανός Σ. Κοσκινίδης κατά Ελλάδας ((Δεκ.), αρ. 54992/10, 8 Μαρτίου 2016), και Ιωάννη Αναστασιάδη κατά Ελλάδας ((Δεκ.), αρ. 51391/09, 17 Οκτωβρίου 2017).

21. Το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα αναφέρει τα ακόλουθα:

«Για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του δημοσίου κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί, το δημόσιο ενέχεται σε αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά παράβαση διάταξης που υπάρχει για χάρη του γενικού συμφέροντος. Μαζί με το δημόσιο ευθύνεται εις ολόκληρον και το υπαίτιο πρόσωπο, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων για την ευθύνη των υπουργών».

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

22. Επικαλούμενοι το άρθρο 1 του υπ' αρ. 1 Πρωτοκόλλου της Σύμβασης και το άρθρο 6 παρ. 1 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες καταγγέλλουν

παραβίαση του δικαιώματός τους για σεβασμό της περιουσίας τους και του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο.

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

23. Οι προσφεύγοντες καταγγέλλουν ότι δεν έλαβαν καμία αποζημίωση για την απαλλοτρίωση του οικοπέδου τους, λόγω της άρνησης των εθνικών δικαστηρίων, αφενός, να αναπροσαρμόσουν την καθορισθείσα το 1987 αποζημίωση, αφετέρου, να εφαρμόσουν, την «ενιαία διαδικασία» και, ως εκ τούτου, να εξετάσουν την αίτησή τους για αποζημίωση για την εικαζόμενη απώλεια χρήσης του οικοπέδου τους, για την περίοδο μετά την 10η Μαΐου 2007, δηλαδή την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης του Δικαστηρίου αναφορικά με την υπόθεση Αναστασιάδη κατά Ελλάδας (αρ. 39725/03). Επικαλούνται το άρθρο 1 του υπ' αρ. 1 Πρωτοκόλλου και επίσης, ως προς το δεύτερο ζήτημα που έχει τεθεί, το άρθρο 6 παρ. 1 της Σύμβαση (δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο), που αναφέρει τα εξής:

Άρθρο 1 του υπ' αρ. 1 Πρωτοκόλλου

«Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί την ιδιοκτησία του, εκτός για λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπόμενους, από το νόμο όρους και τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

Οι προαναφερόμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα που έχουν τα Κράτη να θέτουν σε ισχύ τους νόμους που κρίνουν αναγκαίους για τη ρύθμιση της χρήσης περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα προς το δημόσιο συμφέρον ή προς εξασφάλιση της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων».

Άρθρο 6 παρ.1

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικασθεί δικαίως (..) από δικαστήριο (...), το οποίο θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...).

A. Ως προς την εικαζόμενη παραβίαση του άρθρου 1 του υπ' αρ. 1 Πρωτοκόλλου της Σύμβασης

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

24. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το άρθρο 17 του Συντάγματος δεν προβλέπει τη δυνατότητα επανακαθορισμού όταν η αποζημίωση απαλλοτρίωσης δεν έχει καταβληθεί εντός 18 μηνών από την ημερομηνία

καθορισμού της, αλλά μόνο τη δυνατότητα, για τους ιδιοκτήτες, να ζητήσουν την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης, εάν θεωρούν ότι η αξία της περιουσίας τους έχει αυξηθεί. Προσθέτει ότι το άρθρο 11 παρ. 3 του Κώδικα Απαλλοτριώσεων του νόμου 4024/2011 αποκλείει την αναπροσαρμογή όταν η απαλλοτρίωση διατηρείται με αίτηση του ενδιαφερομένου, μετά από την αυτοδίκαιη άρσης της, η οποία έχει επέλθει με την εκπνοή της προθεσμίας των 18 μηνών. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι η παρούσα υπόθεση διαφέρει ουσιαστικά από την υπόθεση Μπίμπη κατά Ελλάδας (αρ. 15643/10, 13 Νοεμβρίου 2014). Σημειώνει ότι, ενώ στην τελευταία αυτή υπόθεση η οριστική αποζημίωση απαλλοτρίωσης που καθορίστηκε από το Εφετείο το 1978 είχε κατατεθεί την ίδια χρονιά στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και το Κράτος είχε αποκτήσει το απαλλοτριωμένο οικόπεδο το επόμενο έτος, στην παρούσα υπόθεση, η απαλλοτρίωση δεν είχε ολοκληρωθεί κατά την υποβολή της προσφυγής και το Κράτος δεν είχε αποκτήσει τον επίμαχο οικόπεδο. Τέλος, σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες δεν δύνανται να ισχυριστούν ότι υπήρξαν θύματα παραβίασης του άρθρου 1 του υπ' αρ. 1 Πρωτοκόλλου, μετά από την καταβολή της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης υπέρ τους το 2016.

25. Προς υποστήριξη της άποψής τους ότι τα εθνικά δικαστήρια θα έπρεπε να αναπροσαρμόσουν την αποζημίωση απαλλοτρίωσης που καθορίστηκε το 1987, οι προσφεύγοντες επικαλούνται τις αποφάσεις Μάλαμα κατά Ελλάδας (αρ. 43622/98, CEDH 2001-II), Καραγιάννη και άλλων κατά Ελλάδας (αρ. 51354/99, 16 Ιανουαρίου 2003), Ζαχαράκη κατά Ελλάδας (αρ. 17305/02, 13 Ιουλίου 2006), Μπίμπη (αναφέρεται ανωτέρω) και Πουλημένου και άλλων κατά Ελλάδας (αρ. 41230/12, 20 Ιουλίου 2017). Όσον αφορά την εξαίρεση που προέβαλε η Κυβέρνηση περί μη ύπαρξης ιδιότητας θύματος, υποστηρίζουν ότι η κατάθεση, το 2016, της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης που καθορίστηκε το 1987 είναι αντίθετη με το δικαίωμα του ιδιοκτήτη στην τρέχουσα αγοραία αξία της περιουσίας του.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

26. Όσον αφορά, κατ'αρχάς, την άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να προβούν στον επανακαθορισμό της αποζημίωσης, το Δικαστήριο θεωρεί σκόπιμο να υπενθυμίσει τη διατύπωση αυτού του μέρους της αιτίας των

ΜΗΤΡΩΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ / REGISTRE DES TRADUCTEURS AGREES / REGISTER OF CERTIFIED TRANSLATORS

προσφευγόντων ενώπιόν του: Οι ενδιαφερόμενοι καταγγέλλουν την απουσία δυνατότητας, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να επιτευχθεί επανακαθορισμός της αποζημίωσης, που καθορίστηκε το 1987, και, συνεπώς, την άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να προβούν σε έναν τέτοιο επανακαθορισμό. Σημειώνει ειδικότερα, ότι η αίτηση επανακαθορισμού της αποζημίωσης διατυπώθηκε από τους προσφεύγοντες με δύο διακριτούς τρόπους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Αρχικά, οι ενδιαφερόμενοι ζήτησαν από το Εφετείο να καταδικάσει το Δημόσιο να τους καταβάλει το ποσό της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης που καθορίστηκε το 1987, συν τους τόκους. Δευτερευόντως, οι προσφεύγοντες ζήτησαν την καταβολή αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, άλλως τον προσδιορισμό μιας συμπληρωματικής αποζημίωσης σε σχέση με αυτή που καθορίστηκε το 1987, ώστε να ληφθεί υπόψη η τρέχουσα αξία του απαλλοτριωμένου οικοπέδου.

27. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι στην προαναφερόμενη υπόθεση Μπίμπη, ο Άρειος Πάγος είχε απορρίψει, λόγω μη αρμοδιότητας, τις δύο αιτήσεις των προσφευγόντων για τον επανακαθορισμό της αποζημίωσης, που ήταν παρόμοιες με αυτές στην παρούσα υπόθεση. Αντίθετα, στην προκειμένη περίπτωση, ο Άρειος Πάγος απέρριψε το μοναδικό κύριο αίτημα των προσφευγόντων, που ζητούσαν την καταδίκη του Κράτους να τους καταβάλει την αποζημίωση απαλλοτρίωσης, αναπροσαρμοσμένη, η οποία είχε καθοριστεί το 1987, με την αιτιολογία ότι εμπίπτει στην αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων. Εντούτοις, αφού ακύρωσε την απόφαση του Εφετείου επί αυτού του σημείου, αποφάσισε να εξετάσει το παρεπόμενο αίτημά τους για καθορισμό νέας αποζημίωσης που να αντικατοπτρίζει την τρέχουσα αξία του απαλλοτριωμένου οικοπέδου, πριν το απορρίψει επί της ουσίας. Ως εκ τούτου, ο Άρειος Πάγος δεν παρέκκλινε από την αρχή της ενιαίας διαδικασίας, κατά την έννοια της προαναφερόμενης απόφασης Μπίμπη (*ibidem*, παρ. 77 και 78).

28. Συνεπώς, το ερώτημα στο οποίο πρέπει να απαντήσει το Δικαστήριο είναι εάν η επί της ουσίας απόρριψη αυτού του συμπληρωματικού αιτήματος έχει προσβάλει το δικαίωμα του σεβασμού της ιδιοκτησίας των προσφευγόντων.

29. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει τις γενικές αρχές που απορρέουν από το άρθρο 1 του υπ' αρ. 1 Πρωτοκόλλου της Σύμβασης (βλ. μεταξύ άλλων, Fabian κατά Ουγγαρίας [GC], αρ. 78117/13, παρ. 60, 5 Σεπτεμβρίου 2017). Στην προκειμένη περίπτωση, σημειώνει ότι, στο μέτρο που οι προσφεύγοντες καταγγέλλουν την άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να επανακαθορίσουν την αποζημίωση που έχει οριστικά καθορισθεί, η επίμαχη κατάσταση εμπίπτει στην πρώτη πρόταση του πρώτου εδαφίου του άρθρου 1 του υπ' αρ. 1 Πρωτοκόλλου της σύμβασης, η οποία ορίζει, με γενικό τρόπο την αρχή του σεβασμού της ιδιοκτησίας. Επομένως, οφείλει να διερευνήσει εάν διατηρήθηκε η σωστή ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος της κοινότητας και των απαιτήσεων προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου. Η προσπάθεια να εξασφαλιστεί αυτή η ισορροπία αντικατοπτρίζεται στη δομή του άρθρου 1 του υπ' αρ. 1 Πρωτοκόλλου, στο σύνολό του. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει μια εύλογη σχέση αναλογικότητας μεταξύ των μέσων που χρησιμοποιούνται και του σκοπού, ο οποίος επιδιώκεται με κάθε μέτρο που στερεί ένα πρόσωπο από την ιδιοκτησία του. Προκειμένου να διαπιστωθεί αν το επίμαχο μέτρο τηρεί την επιθυμητή δίκαιη ισορροπία που επιδιώκεται και, μεταξύ άλλων, εάν δεν επιβαρύνει δυσανάλογα τον προσφεύγοντα, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι λεπτομέρειες αποζημίωσης που προβλέπονται από την εσωτερική νομοθεσία. Ως προς τούτο, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι, χωρίς την καταβολή ποσού που να αντιστοιχεί εύλογα στην αξία του ακινήτου, η στέρηση της ιδιοκτησίας συνιστά κανονικά μια υπερβολικά μεγάλη προσβολή του δικαιώματος του σεβασμού στην ιδιοκτησία. Ειδικότερα, η επάρκεια του ποσού της αποζημίωσης θα μειωνόταν εάν η πληρωμή της δεν λάμβανε υπόψη στοιχεία που θα μπορούσαν να μειώσουν την αξία της, όπως η παρέλευση μιας περιόδου που δεν δύναται να χαρακτηριστεί ως εύλογη. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το Δικαστήριο εξετάζει κυρίως, αν η διοίκηση έχει προβεί στον επανακαθορισμό του οφειλόμενου ποσού, προκειμένου να αντισταθμίσει τη μείωση της αξίας αυτού, λόγω της παρέλευσης του χρόνου (βλ. *mutatis mutandis*, προαναφερόμενη υπόθεση Μπίμπε, παρ. 63-65, και τις αναφερόμενες παραπομπές).

30. Το Δικαστήριο αναφέρει ότι η παρούσα υπόθεση διαφέρει από τις προαναφερόμενες υποθέσεις Μάλαμα και Καραγιάννη και άλλων, που δεν αφορούσαν τον επανακαθορισμό μιας αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, οριστικά καθορισμένης αλλά ουδέποτε καταβληθείσας, αλλά τον υπολογισμό, από τα εθνικά δικαστήρια, της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, χωρίς να έχει ληφθεί υπόψη η υπερβολική διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας.

31. Το Δικαστήριο παρατηρεί επίσης ότι η παρούσα υπόθεση διαφέρει από τις προαναφερόμενες υποθέσεις Ζαχαράκη και Πουλημένου και άλλων. Στην υπόθεση Ζαχαράκη, το Δικαστήριο εξέτασε μόνο το ζήτημα της άρνησης των εθνικών δικαστηρίων να επανακαθορίσουν την αποζημίωση που καθορίστηκε προσωρινά το 1970, για να ληφθεί η υπόψη η παρέλευση του χρονικού διαστήματος και επομένως η υποτίμησή έως τον οριστικό προσδιορισμό του το 2000. Στην υπόθεση Πουλημένου και άλλων, το Δικαστήριο κατέληξε επίσης στο συμπέρασμα ότι επιλέγοντας, ως την κρίσιμη ημερομηνία για τον προσδιορισμό της αξίας του απαλλοτριωθέντος ακινήτου, την ημερομηνία της ακρόασης ενώπιον του Πρωτοδικείου (1999), το Εφετείο είχε αγνοήσει οποιαδήποτε διαφορά που θα μπορούσε να υπάρχει μεταξύ της αξίας της αξίωσης των προσφευγόντων την ημερομηνία αυτή και εκείνη την ημερομηνία κατά την οποία αποφάνθηκε επί της αίτησης καθορισμού της τελικής αποζημίωσης (2012).

32. Σε εκείνες τις υποθέσεις, το επίμαχο ζήτημα ήταν η δικαιοσύνη και η αναλογικότητα του ποσού της οριστικής αποζημίωσης απαλλοτρίωσης που καθορίστηκαν από τα αρμόδια δικαστήρια. Στην παρούσα υπόθεση, οι προσφεύγοντες δεν διαμαρτύρονται γι' αυτό, αλλά για την άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να επανακαθορίσουν – υπό τη μορφή, κυρίως, του καθορισμού ενός νέου ποσού που να αντικατοπτρίζει την τρέχουσα αξία του απαλλοτριωμένου ακινήτου – την οριστική αποζημίωση απαλλοτρίωσης που καθορίστηκε το 1987.

33. Ως προς τούτο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η παρούσα υπόθεση είναι παρόμοια με την προαναφερόμενη περίπτωση Μπίμπη, στο μέτρο που η αποζημίωση που καθορίστηκε οριστικά δεν κατέστη δυνατό να καταβληθεί στους προσφεύγοντες εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, λόγω της

μακράς διαδικασίας για την αναγνώριση της ιδιότητάς τους ως δικαιούχων της εν λόγω αποζημίωσης. Εντούτοις, στην υπόθεση Μπίμπη, το Δημόσιο, αφού κατέθεσε την οριστική αποζημίωση απαλλοτρίωσης στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων εν αναμονή του προσδιορισμού των δικαιούχων, ουσιαστικά κατέλαβε το επίμαχο οικόπεδο και κατά συνέπεια η απαλλοτρίωση είχε τυπικά ολοκληρωθεί.

34. Αντίθετα, στην προκειμένη περίπτωση, δεν αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων ότι η απαλλοτρίωση δεν είχε ακόμη οριστικά ολοκληρωθεί κατά την υποβολή της προσφυγής, λόγω μη καταβολής ή μη κατάθεσης της αποζημίωσης, αλλά ότι ούτε είχε αρθεί αυτοδικαίως μετά από αίτηση των προσφευγόντων, οι οποίοι, αντίθετα, επιθυμούσαν πάντα να συνεχιστεί, παρά το γεγονός ότι η αποζημίωση δεν τους είχε καταβληθεί εντός 18 μηνών από τον οριστικό της προσδιορισμό. Πράγματι, μόνον μετά από την κατάθεση της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης από το Δημόσιο το 2016, οι προσφεύγοντες ζήτησαν, **δευτερευόντως**, την άρση της απαλλοτρίωσης και την επαναπροσδιορισμό της παράκτιας ζώνης, στο πλαίσιο της προσφυγής τους για ακύρωση της πράξης που ενέκρινε την εν λόγω κατάθεση. Το Δικαστήριο διαπιστώνει επίσης ότι το Δημόσιο δηλώνει ότι ουδέποτε κατέλαβε το επίμαχο οικόπεδο και ότι, κατά συνέπεια, οι προσφεύγοντες ουδέποτε στερήθηκαν τη χρήση αυτού, γεγονός που δεν αμφισβητούν οι ενδιαφερόμενοι.

35. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι σύμφωνα με τον Άρειο Πάγο, η εθνική νομοθεσία δεν επιτρέπει τον επανακαθορισμό μιας αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, η οποία δεν έχει καταβληθεί στον ιδιοκτήτη εντός των 18 μηνών από τον καθορισμό της, αλλά το μόνο που του αναγνωρίζει είναι η δυνατότητα να ζητήσει την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης. Επισημαίνει επίσης ότι η αίτηση αυτοδίκαιης άρσης της απαλλοτρίωσης είναι προαιρετική. Ωστόσο, εάν ο ενδιαφερόμενος επιθυμεί τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης – παρά την αυτοδίκαιη άρση της λόγω της μη πληρωμής της αποζημίωσης εντός των προθεσμιών, δεν δύναται να απαιτεί τον επανακαθορισμό της σχετικής αποζημίωσης με το επιχείρημα ότι η αξία του απαλλοτριωμένου ακινήτου έχει αυξηθεί από την ημερομηνία καθορισμού αυτής της αποζημίωσης. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 11 παρ. 3 του ισχύοντος κώδικα απαλλοτριώσεων ΜΗΤΡΩΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ / REGISTRE DES TRADUCTEURS AGREES / REGISTER OF CERTIFIED TRANSLATORS

αποκλείει στο εξής ρητώς τον επανακαθορισμό της αποζημίωσης, στην περίπτωση που οι ενδιαφερόμενοι επιθυμούν τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης. Ωστόσο, ενώ θα μπορούσαν να ζητήσουν την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης, εάν εκτιμούσαν ότι η αξία του απαλλοτριωμένου οικοπέδου είχε αυξηθεί σημαντικά από το 2003 – όταν αναγνωρίστηκε η ιδιότητά τους ως δικαιούχων της οριστικής αποζημίωσης απαλλοτρίωσης που καθορίστηκε το 1987 – οι προσφεύγοντες, οι οποίοι επίσης διατήρησαν την κατοχή του οικοπέδου, επέλεξαν να καταθέσουν αγωγή με σκοπό τον επανακαθορισμό αυτής της αποζημίωσης.

36. Κατά συνέπεια, στις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να χορηγήσουν στους προσφεύγοντες μια αποζημίωση απαλλοτρίωσης επανακαθορισμένη, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η ισχυριζόμενη αύξηση της αξίας του επίμαχου οικοπέδου, δεν αποδεικνύει ότι υπήρξε παραβίαση του δικαιώματος των προσφευγόντων ως προς τον σεβασμό της περιουσίας τους, όπως διασφαλίζεται από το άρθρο 1 του υπ' αρ. 1 Πρωτοκόλλου.

37. Επομένως, το σκέλος αυτό της αιτίας είναι προφανώς αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 παρ. 3 α) και 4 της Σύμβασης.

38. Όσον αφορά το μέρος της καταγγελίας που σχετίζεται με το γεγονός ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν λάβει καμία αποζημίωση για την απαλλοτρίωση του οικοπέδου τους, το Δικαστήριο επισημαίνει κατ' αρχήν ότι είναι ανησυχητικό ότι η αποζημίωση που καθορίστηκε το 1987 δεν κατατέθηκε υπέρ των προσφεύγων παρά σχεδόν 30 χρόνια αργότερα. Εντούτοις, παρατηρεί, αφενός, ότι η μακρά δικαστική διαμάχη σχετικά με την αναγνώριση των προσφευγόντων ως δικαιούχων αυτής της αποζημίωσης, η οποία έλαβε τέλος το 2003, έχει ήδη οδηγήσει σε απόφαση, την οποία εξέδωσε το Δικαστήριο το 2007. Σε αυτή την απόφαση, το Δικαστήριο αποφάσισε, λαμβάνοντας υπόψη τη μακρά διάρκεια της εν λόγω διαδικασίας και το γεγονός ότι οι ενδιαφερόμενοι δεν είχαν λάβει καμία αποζημίωση, να τους επιδικάσει το ποσό των 85.000 ευρώ για υλική ζημία, ποσό που αντιστοιχεί στους τόκους της αποζημίωσης που καθορίστηκε το 1987 (παράγραφος 9 ανωτέρω).

Ως εκ τούτου, η περίοδος από το 1987 έως το 2003 είχε ήδη εξεταστεί από
ΜΗΤΡΩΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ / REGISTRE DES TRADUCTEURS AGREES /
REGISTER OF CERTIFIED TRANSLATORS

το Δικαστήριο, το οποίο, χωρίς να αποφασίσει απευθείας για το ζήτημα του επανακαθορισμού της αποζημίωσης, που τότε εκκρεμούσε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, είχε λάβει υπόψη την παρέλευση του μεγάλου χρονικού διαστήματος μεταξύ του χρόνου του οριστικού καθορισμού της αποζημίωσης και του χρόνου κατά τον οποίο οι προσφεύγοντες μπορούσαν να την έχουν λάβει. Το Δικαστήριο σημειώνει, αφετέρου, ότι η πρόσθετη καθυστέρηση στην καταβολή της αποζημίωσης που καθορίσθηκε το 1987 οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι προσφεύγοντες επέλεξαν να κινήσουν, ενώπιον του Εφετείου Καλαμάτας, διαδικασίες για τον επανακαθορισμό της αποζημίωσης αυτής, οι οποίες κατέληξαν στην υπ' αρ. 1485/2013 απόφαση του Αρείου Πάγου.

39. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι οι θέσεις των διαδίκων αποκλίνουν σημαντικά ως προς το ζήτημα της τρέχουσας αξίας του απαλλοτριωμένου οικοπέδου. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το επίμαχο έδαφος είναι ακατάλληλο για οικοδόμηση επειδή, καθώς ως μέρος της παράκτιας ζώνης, βρίσκεται εκτός πολεοδομικού σχεδίου και ότι η τρέχουσα αξία του είναι 33.858 ευρώ. Οι προσφεύγοντες αντικρούουν αυτούς τους ισχυρισμούς και υποστηρίζουν ότι μόνο η πλήρης αποζημίωση, συγκεκριμένα σε σχέση με την τρέχουσα αξία της περιουσίας τους (760.808 ευρώ του 2012), θα μπορούσε να οδηγήσει στην επίσημη ολοκλήρωση της απαλλοτρίωσης του επίμαχου οικοπέδου. Ως εκ τούτου, αρνούνται να λάβουν την αποζημίωση που κατατέθηκε το 2016 με την έναρξη νέου κύκλου διαδικασιών ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Τούτου λεχθέντος, δεν είναι αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να υποκαταστήσει τις εθνικές αρχές για να επιλύσει αυτό το ζήτημα. Εφόσον το Δικαστήριο έχει καταλήξει στο συμπέρασμα, ότι η άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να χορηγήσουν στους προσφεύγοντες μια αποζημίωση απαλλοτριώσεως επανακαθορισμένη, η οποία να αντικατοπτρίζει την τρέχουσα αξία του επίμαχου οικοπέδου, δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση παραβίαση του δικαιώματός τους για σεβασμό της περιουσίας τους, θεωρεί ότι οι προσφεύγοντες, στους οποίους η αποζημίωση απαλλοτριώσεως κατατέθηκε το 2016, δεν μπορούν πλέον να ισχυρίζονται ότι είναι θύματα παραβίασης του εν λόγω δικαιώματος, κατά την έννοια του άρθρου 34 της Σύμβασης.

40. Ως εκ τούτου, η ένσταση της Κυβέρνησης σχετικά με το γεγονός ότι οι προσφεύγοντες δεν είναι θύματα, πρέπει να γίνει δεκτή και να απορριφθεί αυτό το σκέλος της αιτίας, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 παρ. 3 α) και 4.

B. Ως προς την ισχυριζόμενη παραβίαση του άρθρου 1 του υπ' αρ. 1 Πρωτοκόλλου της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ. 1 της Σύμβασης

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

41. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ένδικων μέσων, δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες δεν κατέθεσαν αγωγή αποζημίωσης ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, με βάση του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, μια τέτοια αγωγή είναι αποτελεσματική και κατάλληλη, όταν πρόκειται για διαφορές που προκύπτουν μετά από τον καθορισμό της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης. Αυτό ισχύει κυρίως για αίτηση αποζημίωσης λόγω απώλειας χρήσης του απαλλοτριωμένου οικοπέδου, ως αποτέλεσμα της παράνομης συμπεριφοράς της διοίκησης, η οποία δεν συνδέεται με τον καθορισμό της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, κατά την έννοια της αρχής της ενιαίας διαδικασίας. Προς τεκμηρίωση της θέσης της, η Κυβέρνηση αναφέρεται στην απόφαση του Δικαστηρίου αναφορικά με την υπόθεση Ιωάννη Αναστασιάδη κατά Ελλάδας ((Δεκ.), αρ. 51391/09, 17 Οκτωβρίου 2017). Εκτιμά επίσης ότι το άρθρο 105 αποτελεί αντιστάθμισμα της αδυναμίας επανακαθορισμού της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης.

42. Οι προσφεύγοντες αντιτάσσουν ότι έχουν εξαντλήσει όλες τις δυνατότητες προσφυγής και επικαλούνται, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις Αζά κατά Ελλάδας (αρ. 50824/99, 19 Σεπτεμβρίου 2002) και της προαναφερόμενης απόφασης Μπίμπη, όσον αφορά την αρχή της ενιαίας διαδικασίας.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

43. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, κατ' αρχάς, ότι, από τη δικογραφία, προκύπτει ότι οι ενδιαφερόμενοι ουδέποτε στερήθηκαν την κατοχή του οικοπέδου τους. Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνει ότι είχε ήδη την ευκαιρία να εξετάσει μια παρόμοια περίπτωση στην υπόθεση Ιωάννη Αναστασιάδη

(αναφέρεται ανωτέρω, παρ. 30-44). Σε αυτή την υπόθεση, έκρινε ότι η αιτίαση του προσφεύγοντος υπερέβαινε κατά πολύ αυτές που διατυπώθηκαν στις προαναφερόμενες αποφάσεις Αζά και Μπίμπη, στο μέτρο που εκείνος υποστήριζε ότι η αρχή της ενιαίας διαδικασίας συνεπάγεται ότι κάθε ζήτημα που αφορά τη δέσμευση περιουσίας πρέπει να υποβάλλεται σε μία και μοναδική αρμόδια αρχή, ανεξάρτητα από τη διοικητική ή αστική φύση του αντικειμένου της υπόθεσης. Το Δικαστήριο, σημειώνοντας ότι οι εθνικές αρχές διαθέτουν ένα ευρύ περιθώριο εκτίμησης, όσον αφορά την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφόρων δικαστηρίων, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, λαμβάνοντας υπόψη αυτό το περιθώριο εκτίμησης, «η απόρριψη της αιτήσεως του προσφεύγοντος για την άρση του αποκλεισμού του οικοπέδου του και, παρεμπιπτόντως, για την καταβολή αποζημίωσης για την υλική και ηθική ζημία που υπέστη λόγω της απώλειας χρήσης της περιουσίας του, δεν έχει παραβιάσει την ισορροπία που πρέπει να υπάρχει μεταξύ της προστασίας του δικαιώματος των ιδιωτών για σεβασμό της περιουσίας τους και των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος» (ανωτέρω αναφερόμενη υπόθεση Ιωάννη Αναστασιάδη, παρ. 43). Στο μέτρο που οι προσφεύγοντες καταγγέλλουν την άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να εφαρμόσουν της αρχή της ενιαίας διαδικασίας και ως εκ τούτου να εξετάσουν την αίτησή τους για την καταβολή αποζημίωσης λόγω της ισχυριζόμενης απώλειας χρήσης του επίμαχου οικοπέδου από το 2007, το Δικαστήριο δε βλέπει κανένα λόγο να αποκλίνει από τη λύση που ακολουθήθηκε στην προαναφερόμενη υπόθεση Ιωάννη Αναστασιάδη. Με βάση το συμπέρασμα αυτό, το Δικαστήριο διαπιστώνει επίσης ότι δεν φαίνεται να υπάρχει παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης, που εγγυάται το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο.

44. Συνεπώς, το μέρος αυτό της αιτίαςης πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35, παρ. 3 α) και 4 της Σύμβασης.

45. Το Δικαστήριο συμμερίζεται τη θέση της Κυβέρνησης, σύμφωνα με την οποία οι προσφεύγοντες όφειλαν να έχουν υποβάλει ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων την αγωγή αποζημίωσης, βασισμένη στο άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, με σκοπό να

ΜΗΤΡΩΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ / REGISTRE DES TRADUCTEURS AGREES / REGISTER OF CERTIFIED TRANSLATORS

λάβουν αποζημίωση για την ισχυριζόμενη απώλεια χρήσης του οικοπέδου τους από το 2007. Πράγματι η εν λόγω αγωγή αποτελεί ένα ένδικο μέσο διαθέσιμο και κατάλληλο, κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 1 της Σύμβασης (ανωτέρω υπόθεση Ιωάννη Αναστασιάδη, παρ. 48, και οι αναφερόμενες παραπομπές). Το ίδιο ισχύει επίσης για τη κύριο αίτημα των προσφευγόντων, το οποίο αποσκοπεί στην καταδίκη του Δημοσίου να τους καταβάλει, αναπροσαρμοσμένη, την αποζημίωση απαλλοτρίωσης, που καθορίστηκε το 1987, η οποία είχε απορριφθεί από τον Άρειο Πάγο με την αιτιολογία ότι εμπίπτει στην αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων. Συνεπώς, η ένσταση της Κυβέρνησης, ως προς αυτό, πρέπει να γίνει δεκτή και αυτό το μέρος της αιτίας πρέπει να απορριφθεί λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ένδικων μέσων, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 παρ. 1 και 4 της Σύμβασης.

46. Συμπερασματικά, το Δικαστήριο κρίνει, υπό το πρίσμα όλων των στοιχείων που διαθέτει, ότι τα καταγγελλόμενα γεγονότα δεν αποδεικνύουν ότι υπήρξε παραβίαση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εγγυώνται η Σύμβαση ή τα Πρωτόκολλα αυτής και ότι δεν πληρούνται τα κριτήρια παραδοχής των άρθρων 34 και 35 της Σύμβασης. Συνεπώς, η προσφυγή πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Κηρύσσει την προσφυγή απαράδεκτη.

Συντάχθηκε στη γαλλικά και κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 8 Δεκεμβρίου 2022.

Υπογραφή
Milan Blasko
Γραμματέας

Υπογραφή
Pere Pastor Vilanova
Πρόεδρος

Απόφαση Αναστασιάδη κατά Ελλάδας

Παράρτημα

Αρ.	Όνομα, επώνυμο	Έτος γέννησης	Υπηκοότητα	Τόπος κατοικίας
1.	Ηλίας Αναστασιάδης	1951	Ελληνική	Λονδίνο
2.	Άγγελος Αναστασιάδης	1954	Ελληνική	Χολαργός
3.	Βασίλειος Αναστασιάδης	1954	Ελληνική	Μαρούσι

Συνολικός αριθμός σελίδων του προς μετάφραση εγγράφου : 14

Συνολικός αριθμός σελίδων του μεταφρασμένου εγγράφου: 19

Επίσημη μετάφραση ως προς την πιστή και ακριβή απόδοση του περιεχομένου,
του συνημμένου εγγράφου, από τη γαλλική στην ελληνική γλώσσα.

Αθήνα, 24 Ιανουαρίου 2023.

Παναγιώτα Βλασσοπούλου, πιστοποιημένη μεταφράστρια του Υπουργείου Εξωτερικών